

valtainen selvitys tässä tarkoitetun periaatepäätösmenettelyn ja muunkinlaisten suunnitelmapäätösten suotavuudesta.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Zyskiewicz, varapuheenjohtaja Alho, jäsenet Häkämies, Jansson, Jäätteenmäki, Kekkonen, Laiti-

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

nen, Lamminen, Männistö, Pohjola, Pokka, Vistbacka ja Vähänäkki sekä varajäsenet Anttila ja Kalima.

Eriävä mielipide

Hallituksen esityksen tarkoituksena on perustaa luonnonsuojelulaissa tarkoitettu kansallispuisto.

Hallituksen esitys laiksi Kolin kansallispuistosta sisältää ehdotuksen kansallispuiston perustamiseksi vain valtion maille. Kuitenkin lakiesityksen sisältämän kansallispuistoalueen piiriin kuuluu myös yksityisten omistamia maita. Perustettavalla kansallispuistoalueella tai siihen välittömästi rajoittuvalla alueella olevien maanomistajien asema mm. kulkuyhteyksien osalta on jäänyt järjestämättä. Asia vaatii säännökset ainakin kansallispuistoa koskevassa asetuksessa.

Lakiesitys jakautuu kahteen osaan. Ensimmäiseen osaan kuuluu asiallisesti perusteltu laki, jonka osalta ei ole valtiosääntöoikeudellisesti huomautettavaa. Tämän lisäksi lakiesitys sisältää selvitystä, perusteluja ja kartan kansallispuiston laajentamisesta. Tarkoituksena on laajentaa kansallispuisto kaksinkertaiseksi siitä, mikä on hyväksyttävänä olevan lain sisältö. Tätä n. 1 500 hehtaarin laajennusosaa hallitus nimittää *tavoiterajausalueeksi*. Tavoiterajausalueen omistavat yksityiset ja yhteisöt.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan: ”Tarkoitus on myös huolehtia siitä, ettei hankinta-alueen sisäpuolella olevilla alueilla suoritettaisi alueiden luonnontilaa oleellisesti muuttavia toimenpiteitä. Tältä osin on tarkoitus soveltaa *vastaavaa* käytäntöä kuin muidenkin valtioneuvoston periaatepäätösten mukaisten

kansallispuistoalueiksi osoitettujen yksityismaiden kohdalla on noudatettu. Niiden alueiden hankinta, joilla ei tapahdu edellä mainittuja toimia, jää tapahtuvaksi myöhemmässä vaiheessa siinä aikataulussa ja sen mukaisesti kuin luonnonsuojeluviranomaiset ja maanomistaja erikseen sopivat.”

Kolin kansallispuistolakiehdotuksen 4 §:n 2 momentti on poikkeus luonnonsuojelulain 1 §:n 2 momentista. Mainittu luonnonsuojelulain pykälä sisältää säännökset siitä, miten perustetaan erityinen suojelualue valtion maalle. Kolin kansallispuistolakiehdotuksen 4 §:n 2 momentti perustuu olettamukseen, että valtio aktiivisesti jollakin tavalla hankkii maata omistukseensa Kolin kansallispuistoa varten. Lain perustelujen mukaan valtion on hankittava tällaista maata kaksi kertaa niin paljon kuin sillä on omistuksessaan lain hyväksymishetkellä.

Lakiehdotuksen 4 §:n 2 momenttia on käytännössä jo nyt haluttu tulkita sikäli lainvastaisesti, että se oikeuttaa viranomaisen rajoittamaan tavoiterajauksen piiriin kuuluvien maanomistajien maankäyttöä ja antaa oikeuden tällaisen maan hankkimiseen pakkolunastuksella valtiolle. Muodollisesti 4 §:n 2 momentin liittämispäätös koskee paljon laajempaa aluetta kuin ehdotettua 1 500 ha:n tavoiterajausaluetta, koska viranomainen voi liittää kansallispuistoon muitakin alueita.

Lakiesityksen perustelujen sivulla 5 lausu-

taan mm.: ”Kolin kansallispuisto on tarkoitus laajentaa noin 2 500 hehtaarin suuriseksi alueeksi esityksen karttaliitteenä olevan alueen mukaisesti.”

Lakiesityksen perusteluihin sisältyvän tavoiterajauksen kaltaisia sääntelyjä ei sisälly mihinkään tähän asti hyväksyttyyn luonnonsuojelulakiin.

Hallituksen esityksen perusteluissa katsotaan, että laajennusalueen yksityismaiden hankkimiselle on syntynyt luonnonsuojelulain mukainen pakkolunastusperuste, koska näiden maa-alueiden katsotaan täyttävän ne edellytykset, joita pakkolunastukselle on asetettu luonnonsuojelulaissa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että maanomistajien ryhtyessä esim. hakkaamaan metsää viranomainen voi kieltää tällaisen toimen määräämällä alueen luonnonsuojelulain 18 §:n mukaiseen toimenpidekieltoon.

Maanomistajan kannalta kiello käyttä normaali, kohtuullisella ja hyväksyttävällä tavalla maataan astui voimaan jo, kun hallitus teki periaatepäätöksen Kolin kansallispuiston perustamisesta. Eduskunnalle tosiasiallinen päätös tuodaan vain *tiedoksi* lain perusteluissa.

Henkilöllä, joka omistaa maata tavoiterajauksen piirissä, ei ole oikeusturvaa. Hänellä ei ole mahdollisuutta saattaa asiaansa puolueettoman tuomioistuimen ratkaistavaksi. Valtioneuvoston päätöstä ei ole aikanaan annettu tiedoksi kuten laki tiedoksiannosta hallintoasioissa edellyttää. Mikään ei takaa sitä, että viran-

omaiset voivat toteuttaa laajennusalueen tai sen osia sopimalla. Viranomainen sen sijaan voi harkintansa mukaan omistajan käyttäytymisestä riippuen määrätä toimenpidekiellon ja ryhtyä pakkolunastamaan.

Kolin kansallispuiston yksityismaita koskeva tavoiterajaus on saatettu vireille päätöksellä, josta maanomistaja ei ole voinut valittaa. Se on tarkoitus myös päättää hallintotoimella, johon maanomistaja ei mitenkään voi vaikuttaa.

Lain hyväksyminen tavoiterajauksineen joutaa maanomistajan oikeusturvan ja omaisuuden suojan loukkaamiseen sekä lakia sovellettaessa että täytäntöönpannaessa. Tällainen hallinnollisten kieltojen linja on perustuslain vastainen.

Toisin kuin valiokunnan enemmistö katsoi, että edellä mainittu tavoiterajausalue liittyy käsiteltävä olevaan lakiin niin olennaisesti, ettei sitä voi sivuuttaa lain säätämisyjärjestystä harkittaessa. Mielestämme lain 4 §:n 2 momenttia ja perustelujen 5. sivulla olevaa kappaletta ei voida hyväksyä säädettäväksi tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä olevan johdosta katsoimme,

että lakiehdotus on käsiteltävä valtioväijärjestyksen 67 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

Helsingissä 22 päivänä tammikuuta 1991

**Hannele Pokka
Sirkka-Liisa Anttila
Anneli Jäätteenmäki**

**Raimo Vistbacka
Juhani Laitinen
Kalevi Lamminen**

